УР.2017.а.
784

Гъалиев
Рәшид

БӘРБЬ
ПӘВЕ

РЪЗАЛИЕ РӘШИД

MEKUR.2016.118

БӘРБЬ ТӘ'ВЕ

ҺАЙПЕТҺРАТ
ЕРЕВАН 1964

Шәрк'арйа бер'әһьм пешйа ә'дәте кәвни зиандар, һöб, хәбат, мәрәме к'öрде бәрейи к'очәри-гәр'ок, е кö иро буйә ә'франдаре ә'мре тәзә, ԛьнйатәкә лаиԛ дьдьнә шаир Р'ьзалие Р'әшид, ԝәки әԜ бь ве бәрәвокева йа кö р'езултата хәбата Ԝийә ә'ԝльнә, бь дәнге хԜәйи шаиртиейи хԜәхԜәтйева пешда бе у насйа хԜә бьдә хԜәндәванед к'öрд.

ՌԶԱԼԻԵ ՌԱՇԻԴ
ԴԵՊԻ ԱՐԵՎԸ
(քրդերեն)
Հայաստանի պետական հրատարակչություն
(Հայպետհրատ), Երևան, 1964

РЗАЛИЕ РАШИД
К СОЛНЦУ
(на курдском языке)
Армянское государственое издательство
(Айпетрат), Ереван, 1964

7 AUG 68
B M

ПЕШИМАМЕ ДӘԜРА ШАЙЕ

Ԝан сале чуйи у ԝи зәмане,
Дьнйа хәрԛ бубу нав таристане,
Һаләт у р'ьсԛәт дәсте мьвтәхöр,
К'ара р'ьате Ԝан зоре дьбьр,
Һ'әму щьмаә'те ве дьнйа мәзьн
Т'ьм тöнәбуне дькьрьн газьн.

Лап эщьз бубун әԜ жь ә'мре хԜә,
Р'е нәдьдитьн бьдана бәр хԜә.
Ә'йни ԝи Ԝәхти р'ожәк нисане,
Стерәкә бьчук гәш һатә хане,
У һеди-һеди нур ле зедә бу,
Шәԝԛ-шәмала Ԝе дьне бәла бу.

Жь п'әнще шәԜԛа стера Симбире
Бәндә кьшйар бун хәԜа к'ьбире,
Пьшт дан пьшта һәв, р'абун һьмбәре
Зор у зордәстие зәмане ԛәһре,
У щара пешьн һәма жь Питере
ДәԜрана тәзә вәкьр «Авроре»...

* * *

Тә го дьнйа qәй сәкьни, ә'Wр ль ә'змин вәqәльшин,
Мьвтәхӧре hар у р'ьзи топ бун сәр hәв вәп'әльшин,
Мә дьнhер'ин у дьк'әнйан кале Урьсета р'ьзи,
«We р'ьнд чекьн qәйде тәзә»—дьфькьрин әW мә'р'ьзи.
Жь нав ә'Wре мьвтәхӧра топ кьрьбун ль сәр бәнда,
Тә'ва зер'ин мьнр'а к'әнйа у hәWьрдор ишьq вәда.
Жь щи р'абу кәла мера пешимаме дәWра шайе,
ШеWьри бо Wәт'әне хWә, бона щӧмли мәрьвайе;
Дәст да ль сәр ә'ниа кәвәр у фькьри чаWа бькә,
Хание тәзә, кәвре тәзә, чь щур'әйи гәло чекә,
ЧаW бькә киме тәзә, wәки ә'дьл мккәм лекә.
Кәвре чаWа, чь фәсаде бинә у пәй hәвдӧ р'езкә.
ӘW hьлдьдә qәләм, дәвт'әр у р'удьне дьфькьрә,
Һ'әрчар qәйде мәхлуqәтие тен бәр ч'ә'ва, дьшеWьрә,
Щаркә майин дьнhер'ә Wан бажаре кәвн хәтивә,
Хәйсәт, хWәстьн, ә'рф-ә'дәте кәвн у тәзә Wьр дьпивә,
Мәрве ньhа, qәйде бәре, ӧлме тәзә, qәйде тәзә,
У qәләма дәсте hоста сәр к'аг'әзе ләз дьбәзә,
ЧаWа тәрзи малда р'уне к'ьнще бука бьнәшqинә,
ӘW хәрита дәWра тәзә дьле хWәр'а к'аW дьк'шинә.

У hостае дьнйа тәзә, чәкьрчие ви ә'мре мьн гӧл,
Дани киме бәхтәWарие, әз вьр ле бум шарур, бьлбьл,
У бь гаве ә'сава әм ськәт—ськәт пешда дьчьн,
Ськәт-ськәт бәнгзе Wәт'ән гӧл вәдьдә, те гӧhастьн.
ДәWса Wан хаз у ньqьтке сәр хәрита hосте ә'рьф,
Һәв сӧхӧрин к'архан, мәк'тәб у зедә бу зена мерьв.
Һосте амьн вәкьр дәрге ӧлме тәзә, ӧлме зер'ин,
Бь к'ижане Гагарин у Герман Титов hәвраз фьр'ин.
Бь т'әртиба hосте бьлйан партиа амьн, партиа гӧман,
ӘW хәрита дәWра тәзә, р'ӧк у щан кьр ве дьнйа hан.
Паше дәрхьст бәрнә'ма wан р'ожед We бен, р'ожед бь нур,
Ль к'ӧ hәбьн qәсред qәрqаш у жийина лап беqӧс'ур.
Сәр Wи киме hосте мәзьн пешда бь дәсте хWә дани,
Партиа ә'зиз, р'ебәре мә дәри, п'әнщәрә ле анин.
Бь кӧба п'ьр', бь лал у дӧр' хани сазкьр бәхтәWари,
ШәWqа We да hәрчар qӧлба, ле hе дурва Wа беч'ари,
Һьнәк ча к'әлб шәва сайи hиве ә'змин дьqәшринә,
Ле дьнhер'ә у лелейә зьнщира хWә бьqәтинә,
Дьнhер'ьн мә, хание тәзә, жь ч'ә'ве хWә баWәр накьн,
Бәр ч'ә'ве Wан зәйнәта дьл, диләка нур әм чедькьн.
Дә ша бьбьн, гәли бьра, к'е кьшйарә, к'е р'азайә,
Бь кәвт р'әнге к'әскәсоре Wәт'әне мьн гӧлвәдайә.
Комунизме әм саздькьн бь кәWаса дьле хWәр'а,
Кӧ дәрбазкьн Wан р'ожед хWәш сьлсьләта чахе мьнр'а.

1963

ДИЛӘК

Иро̄ мьн тьре кӧ хәwнә, р̓адиое бьльнд ә̓ламкьр,
Гәмиа доргәр̓ә «Восток» Йури Гагарин хwәр̓а бьр,
Дьле мьн давит зузука, ле гәло дьле мьн тәне,
Мьн тьре әзьм дьфьрьм, ль ә̓рша wәк̓иле дьне.

Р̓ожәкә нисане хwәш бу, р̓әфе qӧльнга р̓у ә̓змин,
Мьн жела wана дьнһер̓и, wан жела Йури Гагарин,
Щара пешьнбу дьнеда, тәйрада сәрхwәр̓а ньһер̓и,
Wәк̓иле Wәт̓әне мьн ә̓зиз бу һивәк, дор дьне зьвьр̓и.

БОНА ПЬРСА Р̓АСТ У ҺӘQ

Wәхте р̓ое нәдир да, әз ль һесӧйа мала бум,
Wьр дьнһер̓и гӧнде хwә к̓әскәсор, у ша дьбум.
Жь әшqе бубум к̓ефхwәш, хәмла гӧнд мезә дькьр,
Әз хwә ч̓уке wи гӧнди, ле мьн әw насндәдькьр.
Дьфькьрим һе к̓ане, р̓ожед хwәшие һе пәй тен,
Диләка мәхлуqәтие һьндьк майә бе әw һен,
Ишьq ,вәдә кәму йер, кәму qӧлч̓е таристан,
Шенләмиш бьн хwәлиед хам, һәр щи бьвә гӧльстан...
Дәвт̓әр ль сәр чоке мьн wа дьстьра Wәт̓әнр̓а,
Дәме дәнгәки мәлул мьн сәһ кьр ль сәр хwәр̓а.
Жела ә̓змин ньһер̓и, р̓әфәк qӧльнг дадбьрин,
Qьбә-qьбә wана бу мина мәрве дьл бьрин.
Мьн ль пәй кьрә гази-һәй qӧльнгед бьмбарәк,
Чьма ӧса дьлсари тәв һәв бунә бь щарәк.
Ахьр ч̓йаед мә бинхwәш, һун меваннә бәләдьн,
Чьма ӧса п̓әшмурдә мәстә-мәст пешда дьчьн.
У wе дәме ньшкева жорда чьлкәк хуна сор
Ньqьти сәр дәвт̓әре, сәр дәвт̓әра мьн бу мор...
Паше бәләд ль пешие п̓әрwазәк да, баск вәкьр,
Бь дәнгәки дур у к̓ур дьле хwә бәр мьн вәкьр.
Һей шайире бе п̓әргал, к̓еф дьки ве шәнайе,

Әм хWә К'ӧрдстане тен, хун ль We даве зәнгие.
Нәмәрда сәр һьлдайә, дьбен чь к'ӧрд, К'ӧрдстан,
Һәр щи дькьн к'аф у к'ун, дькьн qьр' у qьр'стан.
Чәнд сәрWере бе сәри һьлqәтандьн р'әһа нә'с,
ХWәжи хунхӧр Wәкә wи нав кьрьн хWә фьрqа «Баас...»
Ледан дәфа һәWаре, кәму фашист бунә т'әв,
Ә'Wре р'әши п'ьр'гьран, гьран кьрьн, кьрьн шәв,
Һьлдан гәләк т'оп у танк, хWәр'әшок у тәйарә,
Мәшйан бәрбь К'ӧрдстан, фашиста бу һәWарә.
Кӧла нәвта Кьркуке у Мусьле шах вәда,
К'әтә нав дьле Инглис у Америка вәда.
Суриа, Иран, Р'ома р'әш, ван нок'әра нав хWә дан.
Дәст данә сәр т'әтьке, сәр к'ӧрда бунә qәда.
Чьqас хунхӧр Wәк зури кӧла нәвте дьле wан,
Һатьнә у һәла тен, wәк хачгьре т'аланван,
Wеран дькьн бажар', гӧнд, беисафи дӧкӧжьн,
Зар'е сава бе хӧдан, пирәмер у пирәжьн.
Хуна к'ӧрда фур дьдә, дькә зьмин, ләмә-ләм,
Wәк qархуне бьһаре, һәв дьк'әвә, дьвә ч'әм.
Wәргьртьнә хәмла р'әш, qиз у буке р'әнгә гӧл,
Гӧле ч'йаед мә бинхWәш, демә мьр'уз, дьл бь кӧл.
Кӧла бав у бьре шер, йа дәргисти у йа мер,
Кӧла зар'е бе де, бав, налә-нал у зерә-зер.
Кӧла дайке ьстӧхар, К'ӧрдстана бьриндар,
Т'әв р'акьрьн кәч' у кӧр', һәрч'е Wи дәст дьгрә дар,
Гәләк чунә у дьчьн бәрәв дьбьн, дьбьн йәк.
К'ӧрдстан qам у qӧдум, сәрбәсти бо Wан әмәк.

* * *

Жь ве зӧлма п'ьр' гьран, р'оа шәмдан ль ә'змин,
Кӧ тьм жә'да щәнга бйә, щәнге гьран ль зәмин.
Һе нәдибу кьре Wа беисафи хәзакьн,
Щьмә'тәкә нав qәдим, жь р'у дьне ӧндакьн.
У жь шәрма исане, бе ә'дәбә, бе исаф,
П'әрда ә'Wре р'әш гьран да дора хWә к'әтә нав,
Т'әк жь qӧлба шьмале п'әнще хWәйә нур бәрдан,
Ль сәр к'ӧрде азахWәз бо гәрм бькьн К'ӧрдстан...
Һал гьранә, ле шайир чьqас Wәкиш у нәйар,
Бьр'ежьн зӧлм у жә'ре, Wәк жә'ра мә'рә тәйар,
К'ӧрд р'абунә дьл у щан бона пьрса р'аст у һәq,
Бо Wәтән у ә'длайе, пешбәри зӧлма ньһәq,
Бьнһер' ч'йаед К'ӧрдстан, р'ое п'әнще хWә дайе,
Нәмәрд хWә ӧнда кьрйә, к'әтнә һале кәйWане.
Т'оп у танк у пьшмери Wир'а дһа кер найе.
«Пешмергед» к'ӧрд дьлшәWат доза мьләт кьрнә qәст,
Сор кьрьнә хунеда, кьрнә бәйраq данә дәст.
Wәкә Сьлт'ан Салкәqин, Wәкә Wи шере зәмин,
Пешбәри ван нок'әра сәкьнинә һерс у к'ин.
Әз баWәрьм, нә дурә We һәqе хWә бьстиньн,
Бәйраqа хWә азайе сәр мәрге дач'кииньн.

1963

WƏТ’ƏН ШИРЬНƏ

Эварəкə хWəш мьн зəрик дибу ча кöсöлщəмал,
Шəва шəвəр’əш öса нур дьда, ə’инəqи шəмал.
Кö дьк’ельми əз һəйри дьмам нур у нəдəре,
ЧаWа һəйкəлəк qöр’öмиш дьбум щида Wедəре,
Пəй Wе р’ожер’а һəрр’о у һəргав р’ькəт нəдьбум,
Шəве хəWнеда, р’оже һəмика əз һəрт’ьм щəм бум.
Жь əвинтиа дьл, агьр у шəWат əз хWəда к’əлйам,
Р’ожа нəдита диндара к’аWе хWəда дькəлйам.
Бəри Wе р’оже əз öса бехəм, öса сəрбəст бум,
Р’ожа мьн əW дит, к’əтьм мьтала пер’а сефил бум.
Пəй Wе р’ожер’а һəрр’о у һəргав р’əкəт нəдьбум,
Шəве хəWнеда, р’оже һəмика əз һəрт’ьм щəм бум.
Ле сьбəке зу мьн нав ль хWə да, пешие сəкьним,
Сьлавəк дайə, мезəкьр ль Wе бəжне к’ельмим:
— Əз кəйрана тə нур у нəдəре, бəжна qəшəнги,
Тö зани зува сəр Wе диндаре əз бумə бəнги.
ЧаWа к’əскəсор бь кəзар р’əнги һəмьк ньтьри,
Ль мьн ньһер’и, бой кöба дьла мьнр’а бəшьри:
— Wəки бəнгийи, сəр мьн дьле тə öса əвинə,
Дəст бьдə сəр дьл, бежə мьн зедə чь тə ширьнə?

— Зəри, бəжна тə бьльндə, титал, навк’елк зьравə,
Гəрдəна тə чил, гəрдəна qазе халəк р’əш навə,
Ə’нйа тə кəвəр р’оже мəйданə, шəве шəмданə,
Бöрйе р’əш, зьрав, qəлəм къшанди ə’йни qəйт’анə.
Хəбəрдана тə шарур-бьлбьли, öса ширьнə,
Мəрьв сəда тə сəрбəст у назьк һəйри дьминə.
Кəзие тəйə р’əш, Wəк бəлге дара сəр һəв пел данə,
Qəйт’ана сьпи сəр кəзие хWə р’əш тə гьреданə,
Кö дьмьлмьли мəша тə к’öбар ча мəша qазе,
К’а дьле тəйах мəше бьвинə, бьвə Wе назе.
К’а зар qəлəме тə Wəкълинə, qиза к’öрд һори,
Фькра мьн ль щəм, дьле мьн ль щəм, ə’мре мьн гори.
Жь кöб у р’əзе, əвинтйа дьла гəлəки четьр,
Жь бина бəр мьн, жь р’öке ширьн һəла зедəтьр,
Wəт’əн ширьнə, һьм ə’мре мьнə, һьм кöба дьла,
Wəтəн əз у тö кьрьнə кöлилк нав баqе гöла.

1959

ӘЗ У ГӦЛ

Гӧле, гӧле, чь назьки,
Бәжнзьрави һьндавда,
Кӧ зозане шен кьз дьки,
Бе-баране тә нәда?

Мьн ньһери Wан бәлге Wе,
Ал-гәвәзә, рәнг-рәнги,
К'ӧбра ширьн, әW бина Wе,
Кьсрәта дьле бәнги.

— ӘW хәмла тә,—мьн же пьрскьр,—
ӘW к'ӧбари жь кӧ те?
Сәрбьльндйа qиза бьк'ьр,
Сәбра дьла жь кӧ те?

Гӧле сәре хWә бьльндкьр,
Мьн ньһери у рое,
Паше бәре хWә бәрWаркьр,
We бәрп'але у кание.

Мьн ньһери We тәбйәте,
Нура рое бәрп'але,
Фәмкьр—мьск'ән, сәрбьхWәтйә,
Р'әWш-к'ӧбариа We гӧле.

1961

* * *

Баве мьн тьм мьн дьнһери у хWәзиа хWә
мьн дани,
Ча гӧл дьдьм ль ру дьне бьн тәва ви
әзмини.
Мьн го: баво, тә бир кьрйә, ви әрди, ви
мьк'ани,
Гӧле шайе тә нькандьн, рожа мьн хWәш
тә ани.

1963

* * *

Лаԝко, дьбен дәсте мьн,
Назьке, зер дьбьр'ә,
Әз пәмбӧ бещәр дькьм,
Пәмбӧ һәмьк хԝә зер'ә.

Дьбежнә мьн, назьке,
Лаԝке тә чи к'ӧбарә,
Әԝ ньзаньн ахьрке,
Хәбатчийә, һьн хԝәндк'арә.

1958

ЗӘРИ

Зәри, бәжна тә бьльндә, ә'йни дара сьпьнгдаре,
Мәмке тәйә сорә сьпи, мина севе сәре даре,
Һәвт хазиа мьн әԝи хорти, кӧ ԝан сева жорда бинә,
Һәла хӧмам нәһатйә сәр, әԝ сьвта хԝә же һьлинә.

Зәри, ч'ә'ве тә бәләкьн, зәлал мина ава кание,
Һәрч'и ч'ә'ве пе дьк'әвьн, дьбьн циле ве әвинйе,
Һәвт хазиа мьн әԝи хорти т'асәке ԝе каниедакә
Һӧб у р'әза кание пер'а сәр ԝи заре хԝә тидакә.

Зәри, сурәте тә сорьн, ә'сьл севе К'ӧрдстане,
Ле тӧ ԝәхта тӧ дьк'ана әԝ сев наен фротане,
Һәвт хазиа мьн әԝи хорти шәмдана ԝан сева вехә,
Бәр ишьqа ԝан шәмдана мора хԝәйә ә'ԝльн лехә.

Зәри, бәдәна тә бәрә, чаԝа сура Чинстане,
Дьле назьк зәлал мина авед кание К'ӧрдстане,
Һәвт хазиа мьн хорте бәдән жер'а бьвә щи-мьск'әнә,
Аве жь ԝан канйа вәхԝә, саqа дьле хԝә бьшкенә.

Зәри, к'елма тә ширьнә, һьнәк шәкре нәват тәвә,
Һәрч'и к'елма ширьн сәһ кьр, бе ԝе сәде тӧщар навә,
Һәвт хазиа мьн әԝи хорти сәда ширьнр'а һәвалбә,
Зәри лӧтве ширьн беже: хорто, зәри тә һәлалбә.

1961

БЬҺАР ТИНӘ

Пәй зьвьстане, бәрфе-багәре,
Ә'йни к'ӧтасиа мәһа адаре,
Сьбе зу гава мәрьв мал дәрте,
Чьqаси хWәш те бина бьһаре.

К'али дьнһер'и тәмами шинә,
Дьчъльвьльн гӧл, кӧлилке бинә,
Һьм ч'йа у бани, һьм дәшт у зозан,
Wа р'әнгаWази пе хәмьлинә.

Һәр ч'әвканике жь бәрфе вәдьбә,
Пежәк, qьщи, пунг доре шин дьбә,
Qиз у хорт ль сәр дькьн лаqьрдйа,
Бәшәра мәрьв пер'а хWәш дьбә.

Жь бәр'истане тәйрадә жи тен,
Qьбә-qьба wан сьба зу дьбһен,
Сьба бьһаре дәнге тәйрада
Wан бәстед р'әнгин чьqаси һәв тен.

Дьнһер'и даре р'әза р'әнгинә,
Бәр у кӧлилке Wана вәбунә,
Бь кәзар р'әнги тәв хәмьлинә,
Һ'әwас у к'аре мәриар'а тинә.

Сосьн у бәйбун, ч'ич'әк вәбунә,
Байе бәрбанге бина Wан тинә,
Бәндә чьqаси пе к'ӧбар дьбә,
Wан хәмле дьне тәв бьһар тинә.

1960

ЭВАР ЛЬ ЗОМЕ

Р'о сәр һесӧйа чие тьлол бу пьште,
Мьж гели кьшйа мина лемьште,
У мина пеле Каспискейә зор
Әw пал у әw раст, ньхамт мьжа кор.
Кьрә һорә-һор гаване эгьн
Әw, һәйwан ль бәр, һәвра ре к'әтьн,
Р'йа хwә һәргаврa бь ве тьмтеле
Әw, мьж у думан тәв к'әтьн эле.
Та чеɫәке шир кәванйа дотьн,
Голке бе сәбьр qәте хwә котьн;
Мьжа бе к'арә хwә да синге чие,
Һива гӧловәр дәрк'әт нәпәние.
Ә'wр вәqәльшин, әзман бу сайи,
Һәр тьшт һат хане синге wи чйайи.
Пирәжьне жир пәй нане шиве
Тәшие хwә рьстьн бәр шәwqa һиве,
Кале мале жи бәрх кьрнә к'озе,
У wи тәһәри гьһиштә дозе;
К'әтә нава щи хwәрa дьзива,
Ә'мре хwә чуйи бь стера пива,

Шьване wәһид жор кә кьрә пез,
Кәри кьр гӧлок, паше кьрә рез,
У да пешийа хwә тәке стӧрӧ ник,
Хwә к'ӧбар-к'ӧбар кьрә фикә-фик,
Ажот гӧкере пәзе к'ок у тер,
Шәпал у кьрчо, йәк жор у йәк жер,
К'уте wан дае, авит толане,
Кӧлав хwә печа, к'әтә щолане.

1963

СӘБЬР У К'ОЧ'ӘК

Сьбәк жь сьбе к'анунейә сар,
Муса щи р'абу кӧ һәр'ә бажар,
Интаме бьдә әԜ жь тариqе.
Жь лубә-лубе шаш бу Ԝе дәqе,
Вәгәр'йа сәр де,—әԜ чь гьрийә,
Кәсәк нә нәхԜәш, нә жи мьрийә,
Дьчьмә бажер' минани һәрщар,
Чь шин у гьрйә, тә хԜә кьрйә к'ар?
У дайка дәлал сәри һьлбьр'и,
Ч'ә'ве дайики ль кӧр' ньһер'и:
— ЛаԜо, кәйрана тә бәжн у бале,
Гӧр'а мьн бькә бьминә мале,
Һ'әтани сьбә тә хер жи пер'а,
К'алида дьчи огьрбә тәр'а.
— Нә, дае, сьбе шӧхле мьн тӧнә,
Һәр иро р'ожа интама мьнә.
Чь тә qәԜьмйә, ща бежә, бежә,
ӘԜ чь агьрә дьл тә дьпежә?
Де бәр хԜә нәда, кьрә искә-иск
У дәнге Муса дьһа нәбьһист,

— Ах, лаԜо, мәчә, к'оч'әк, к'оч'әкә,
Дьгот, кӧ һәр'ә ә'сә qәзйаке..,
Хәбәрдан һәла һе дәве Ԝеда,
П'ьшик беньжи у сәбьр леда.
Кӧла щәгәре иди шагвәда,
Дайике дьһа вьр бәр хԜә нәда,
Дәст авит п'еша пенщәке Муса,
Педа дарда бу мина к'абуса.
— Ах, лаԜо, мәкә, Ԝәрә тӧ нәчә,
Дьле мьн нәкә тӧ аләп'әрч'ә,
Ле Муса вьра һәрса хԜә ани,
Пенщәк жь дәсте дае дәрани...
— Әзе ва һәр'ьм, дайка мьн дәлал,
Интаме бьдьм у нивро бем мал.
АԜа готә де, р'әнг ле тәһьри,
Жь мале дәрк'әт, пәй хԜә һьшт гьри.

* * *

Р'о чу ава, де дьмашә, кӧр' тӧнә,
Гәло ча бу, чь йәк һат сәре мьнә.
К'оч'әк, сәбьр, Ԝа дьк'әлиа де хԜәда,
Ле Ԝе дәме Муса дәри бәр вәда.
Бу зарина де хԜә авит п'есире,
— ЛаԜо һати, шькьр бәхте фәqире.
— Ах, дайике, бәсә ван кьра бькә,
Жь п'ьшкиние, к'оч'әка, баԜәр нәкә,
Ԝәки к'оч'әк заньн хәлqе ширәткьн,

Чьма к'уч'а мина р'увйа дьWәqьн,
Дьле мәрйа дьжәньн Wәк qарнәqуч',
Хуна һьнка дьхӧн у сәр дьк'әньн.
Бьра һәр'ьн хWәр'а р'ьсqа бьвиньн,
Чьма дәWса хәлqе хәма дьк'шиньн.
— ЛаWo, зани чь го Кьзе сьвдәре:
«Р'ожа сьсйа кӧр'е тәйе мал дәре,
Нәви-нәви тӧ дьһели мал һәр'ә,
Qәзйак гьран сәре р'йа wи дьгәр'ә.
Муса р'абу сәр р'е, тӧ бьлубинә,
We гӧр'а тә бькә qәзие бьминә,
Дә тӧ бьдә мьн пенщ һека, к'ьлә р'ун,
Һәсаб бькә кӧр'әк тәзә тәр'а бу».
Весе чуйи кьнаве мьн шәWьти,
Һәта һати щәгәра мьн п'әр'ьти,
Чь мьн бьһист у чь мьн дит баwәрьм,
Сәбьр, п'ьшкин у әв к'оч'әк дәрәWьн.

1960

ГӦҺДРЕЖЕ Ә'СЬЛЗАДӘ

Гӧдрежәки к'ок бәр We нәпәние,
Бари ль пьште к'әтьбу кәр'ие.
Дькьр зьр'ә-зьр', һәWар у гази,
К'әф дев к'әтьбу у дьләрьзи.
— Wәрьн, һа Wәрьн, али мьн бькьн,
Бари гьранә, к'а һун чь дькьн,
Wәрьн, әз кәйран, мьн дәрхьн кәр'ие,
Әм бар нивикьн qәйде бьратйе.
Һатьн дора Wи сәкьнин мәри,
Га, һәспе к'ькел, к'әрәк мина Wи.
Мәри гьһиште бар пьште дани,
Га, һәспе, жь кәр'ие дәрани.
Ле к'әре дьни рәши дәв сьпи,
Пьшта хWә да Wан, хWәр'а сәкьни.
Wәхте һеса бу к'әре бар пьште,
К'әсәрәк, дӧде к'ур wи р'аһьште.
Р'азльхи да ге, һәспе у мәри,
Ле ӧнда нәкьр ә'сле хWә к'әри.
Вәгәр'йа сәр Wи к'әре сәкьни,
Го:—пьсмам, Wәрә, тӧ кери мьни,

Мәри аqьлә, фьр'асәт, занә,
К'әртиа мә к'әра т'öщар набанә.
Ви баре һани бьһайи п'ьрч'енщ,
Wе һьлдә бәре мә бьдә qьр'ещ.
Һәспе жи зани хWә чь щьснәкә,
Ч'әлбә, кәндалбә әWе фьрqаскә,
Зубә, дәрәнгбә Wе мә дәрбазкә,
Гава бьхWәзә Wе мә п'епәскә.
Дә зани га жи чьqас qәWатә,
Маләке леки әW бе мьнәтә,
Һәвраз у бәржер бона Wи йәкә,
К'әре мина мә ду Wи кöләкә.
Wәрә әз у тö т'аqәта һәвьн,
Әм бар нивикьн жь ван дурк'әвьн.

1961

ХӘЗУРЕ К'ЕФХWӘШ, БУКА БЕ ЗЬМАН

Qазе бәр т'әва адара һәвтрәнг,
Qәте гольке дьһуна бе дәнг,
П'ьшика бәләк бәр дькьр мьрин,
Дәме т'әWледа ч'еле кьр ор'ин.
Дик у мьришка Wьр кьр хöртошә,
У Wе дит ч'еләк щида һьлдqошә.
Мина Wи qәте Qазе һунайә,
Ч'еле льнг у стö һәвдö п'еч'айә.
Qазе дәст авит сәре зьнщире,
Ньқарбу ч'еле дәрхә Wе qире.
Сәр'а сәкьни, һерса ләрьзи,
Ҡәта Wе һәбу жь Wе кьр гази:
— Wи ле-ле, кәч'е, п'орк'öр', зу бькә,
Дәрк'әв соqаqе гази йәкиқә.
У Wәрьн алие мьн бәләнгазе,
Ч'еләк к'әтйә qәт,—дьqужиа Qазе.
Бука шәрмокә ләз вәкьр дәри,
Зур' бу кәрд ч'ә'ва, һöндöр' ньһер'и,
Дит льнг у сәре ч'еле буйә йәк,
Ч'ела сорә хьшт лап буйә щәндәк.

Дəри пе вəда буке Ԝе дəqе,
Хəзуре хԜə дит орта соqаqе.
Ԝе мина мəра алолə дькə,
ƏԜ соqаqа бəр тера Ԝи накə.
Бук пешиеда чу бь дəст у дəва,
Кале чeлəке ани бəр чəва.
ТəԜлə нишан да, кьрə ньчə-ньч,
Ле һерса, хəзур рабу дада кöч.
— Qəрфа к'е дьки, дьки мьртə-мьрт;
Доре шəԜьши к'ок'а гöлма гьрт.
Тö. тö, тö, мьн, мьн, нас дьки, һьм, һьм.
Əзе зьмане тə бəрда жекьм,
У һьшк гьрт щоте кəзие Ԝейə ал,
Бука бе зьман, бəр хԜə кьр əвдал.
Буке дит дəсте Ԝи дəрнак'əвə,
Мина сəки һар к'əф дев дьк'əвə,
Һа вали-Ԝали, дьк'əвə, радбə,
ƏԜ жи бе гöман пера ба дьбə,
Бе qəйдə да сəр Ԝе к'əла гьри,
Бьн тəпе хəзур зəф нəфькьри,
Дəст жь əдəте бе əдəт бəрда,
Бь дьле шкəсти пешва хəбəрда,
У кьрə qужин, һəԜар у гази.
Qазе чeлəк һьшт бəрбь Ԝе бəзи,
Дит дьшəԜьшə мер ча кəвре лит
У гöлие буке дəсте Ԝида дит,
ХԜə авит орте:—Ԝəй тö бьqəли,
Тə чьма əв бук кьрйə Ԝи һали?

Жь qарə-варе щинар кьлшйан сəр,
Кəтани Qазе шкйат ретьн бəр,
У кəта һатə бира Ԝе чeлəк,
Дə вьрайа жи дəрбаз бу хелəк.
Qазе да пешие ньфьр кьр у гот,
Кəта гьһиштйе, чеде льнг кьр щот.
У вьра Qазе чəнд авьре тəл
Данə мере хԜə Ԝи кьр нəлə-нəл,
Ичке же бəрда дор һат к'əсəра,
Рəq бу Ԝəк мьрие нава мəтбəра.

1962

ҺЕWИ КӦ ҺӘЙӘ

Һеwи кӧ һәйә әw пъзка писә,
Дьк'әвә мала ле дьтәйисә,
Дьле һәвбарьш дьгрә дӧԛӧсә,
Ч'ьре wан мала пер'а ведьсә.

Һеwи кӧ һәйә йәманә-йәман,
Шениа әw теда wәранә-wеран,
Пешбәри әwе нәхwәшйа гьран
Тӧ нәкими һе нәдитйә дәрман.

Мала кӧ һеwи теда сеwьрйә,
Һәрдәм кәр' у лал, йане ә'китйә,
Сьбә эвара ле шин у гьрйә,
Минани мала мьри ле мьрйә.

МАЛWЕРАНЕ ХWӘЙ ДӦ ЖЬН

(жь ԛьса щьмаә'те)

Бәхтәwарьн, бәхтәwар,
Мала һәртъм у һәрщар,
Һәвр'а әшԛ бьн, һәвр'а ша,
Р'асти һәвдӧ бен дьлша.
Мала мӧһбәт ле һәбә,
Дьле wане р'ьнәт бә,
Wе һьм әшԛ бә, һьм жи хwәш,
Хәбат ль к'әwшәне р'әш.
Мала малхwе кәвани,
Бь зьмане ширьни,
Хwәр'а бькьн галә-гал,
Зар'е wане әшԛ бьн бал.
Гава к'әтә мале ԛал,
Бав һер'с к'әт, де налә-нал,
Һьлбәт зар'е мәлул бьн,
Нәмьр-нәжи сефил бьн.
Wәр'а сәрһатикә кьн,
Бежьм һуне заньбьн,
Ча нәфәре әшԛә к'еф
Бунә мьр'уз тә'л, зарзеф.

1

Һа һатә сәре Qәймәз,
Wи щотк'аре к'еф у ләз,
Әw бу, жьн, дӧ кӧр'е wи,
Гәвәз, Суто, Мерали.
Чьqа бәрбанг бу, жьне
We алфе га бьдане,
Щот у нир һазьркьра,
Аwа мер хәw р'акьра:
— Р'абә Qәймәз, ширьно,
Р'абә, дәлале мьно,
Р'абә, тә'ште һазьрә,
Бӧхwә тәр'а огьрә.
Qәймәз р'адбу бь нази,
Гәвәзе дькьр гази:
— Гәвәз, ч'ә'ве тә бәләк,
Мьнр'а тә'штейә эмәк,
Дьле тә кӧ мьнр'анә,
Тә'ште иди чьр'анә.
Дәст дьгьр'тьн р'адьмуса
Ч'ә'ве гьр мина т'аса.
Кәта әw һәв ша дьбун,
Зар'ӧ хәwе р'адьбун.
Де у баве та дьбун,
П'еше wанр'а ба дьбун.
Wана к'ьнщ ле дькьрьн,
Дәст у ч'ә'в щан дькьрьн,

Ижа жь к'ох Гәвәзе,
Тә'ште дани we ләзе.
Wана дьхар-бь шайи,
Иштә-иштә т'әвайи.
Әм дьреж нәкьн qәрәз,
Паше р'адьбу Qәймәз.
Щерге дьчу р'уйе т'әва
К'ефхwәш дәрдьк'әт дәрва.
Һәр'р'о бь дьле р'ькәт
Бәрбь к'әwшән р'е дьк'әт.
Ль хәбате әw һәрщар,
Нәдьwәстиа qәт тӧ щар.
Кәта р'о дьчу ава,
Шькле зар'а бәр ч'ә'ва.
Wә'де һәргав кӧ дьһат,
Жь хәбате вәдьһат,
Бь we к'ефе дьчу мал,
Кӧба зар'а гәлә бал.
Пешиеда дьһатьн зар',
Бь әшq, бь к'еф qар'ә-qар',
Дәсте баве дьгьртьн,
Баве әw һьлдьгьртьн,
Дьбьрьнә мале зу
Кәтани Гәвәз дьчу,
Га вәдкьрьн дькьр щи,
Альф бәр дькьр тьжи,
Qьч'е дьһат мерани,
Шив бәр малхwе дадани.

Аwа һәргав у һәрщар
Wана шива хwә дьхар,
Р'адбун Суто Мерали,
Дькьрьн шәвбöһери.
Орт'а мале һәрда тәв
Дьлистьн һьмбәри һәв.
Хwәш дьлистьн. дьстьран,
Гöһе де баве сәр wан,
Дьк'әтьн хәбәрдане,
Ҟәта wә'де р'азане,
Ле бәреда wа дьбе,
Эварда кәта сьбе
Ч'ьра кәси нәшöхöлйә,
Wәхтәки шәв тәмьрйә.

2

Р'ожәке жи сьбе зу,
Щотк'ари щот га һьлда,
Р'еда ажот бь ләз чу
Зәвие р'акә wә'дәда.

Чу гьһиштә зәвйа хwә,
Дит кö йәки бәри wи
Гьртйә мач'а щоте хwә
Ә'рде р'адкә аwаки.
Һәй р'акьр һәй фькьри:
«Чь зу һатйә әw мәри»
Хwәда к'әлйа, шеwьри,

Эваре ләз зьвьр'и,
Диса һатьн пешие зар',
Бь к'еф у әшq qар'ә-qар'
Диса баве һьлгьртьн,
Ле зар'а хwә вәгьртьн.
Ч'ә'ве баве ньһер'ин,
Щида дәнге хwә бьр'ин.
Чьмки бави мьр'уз бу,
Сәр к'ефа һәрщар нибу.
Гәвәз жи һат к'еф у ләз,
Дит мә'дәкьрийә Qәймәз.
Го: хwәдео, тö херки,
Чьма дәнге хwә наки?
Чьма öсани, Qәймәз?
Чь йәк тәр'а бу мәрәз?
Qәймәз qә гöһ пе нәкьр,
Дәрбаз бу дәри вәкьр.
Малда тәми да жьне:
— Ишәв мьн зу һьшйаркә.
Дәсте бәрбанге жьне,
Р'акьр шанд ә'рде р'акә.
Гава чу гьһиштә wьр,
Мерке дöһö wедәре,
Мач' гьртьбу, ә'рд р'адкьр.
Гәләк һәрс к'әт чу бәрбе.
Сьлавәк дайе хери,
Щаwа хwә стәнд у пьрс кьр:
— Р'аст бежә, тö чь к'ари,

466—3

Һәрро тейи мьн зутьр?
Мерьк сәре хԝә кәжанд,
Хԝә хԝәра пора-пор кьр,
Бәр хԝәда ахин кьшанд,
Ле вәгәрйа дәст пе кьр:
— Бьра, чь тә вәшерьм,
Чь хԝәде хԝә вәшерьм,
Зани дӧ жьне мьньн,
Кәрд жи qочах эгьньн.
Бәрбанга сьбе ԝәхте
Р'адбьм һәрмә хәбате
Кәрдӧ жьне мьн радбьн
Тьвдарәке мьн дькьн.
Йәк зу тинә кьнще мьн,
Йа дьне сол, горе мьн,
Йәк тинә тәшт у аве,
Йа дьн шәлбьк, сабуне,
Аве дәсте мьн дькьн,
П'ежгире бәр мьн дьгрьн,
«Ширq-ширq» дәста һәв дьхьн,
Бь хәбәре хԝә «ширьн»
Мьн зу жь мал дәрдьхьн,
Р'йа кәԝшәнда дьшиньн.
Һәвал, әвә мәна мьн,
Кӧ һәрро тем тә зутьр,
Тӧ дӧ жьнкә мина мьн,
Те зу бейи, тә фәмкьр?

Һьлбәт һәвал фәм нәкьр,
Хԝәлиа гӧнд сәре хԝә кьр,
Нәб сьламәт рожа рәш,
К'ӧлфәтәк дит, дәԝат кьр.
Qәймәз дәст пе кьр дәԝат,
Пера-пера «сәбьр» һат.
«Р'абу сәбьр пепәс кьр»,
Бук бәр дери пәйакьр.
Бук анинә сьвдәре,
Һӧндӧрда жьна бәре,
Сәкьни бәр пәнщәре,
Тәне хԝә да щәгәре.
Бука тәзә анибун,
Дьлист, сор бу, сьнщьри,
Кәта говәнд бәлабу,
Гәвәз щида qьнщьли.

3

Зьвьстан нә тӧ кали,
Сәр ԝанара дәрбаз бу,
Р'оже хԝә рәш жьмьрин,
Кәта бьһар ле вәбун.
Гәвәзе го—ах, мерьк,
Тә чь ани сәре мә,
Бе зӧрәт буйи, qьжьк,
Qәтьл кьрә мала мә.
Дьнһери рәнге зара

Ч'ьлмсинə у мəлул,
Дəст жьна тə ньфьр'а,
Сəд щар əман у дəхул.
Бəнгзе зар'е Wан бəре,
Кö əшq бун, ша у рук'əн,
Дəрде hеwйа тə тьре,
Дəрхьстьнə жь к'əфəн.
Р'ожа ə'Wьл бьhаре,
Ахинəкə к'ур hате,
Сьбе кəта эваре,
Т'əк т'əне чу хəбате.
Р'ожа дьн hе эварда,
К'əрби жьна мал дəрк'əт,
Т'əне нава к'əWшəнда
Р'акьр, р'акьр хəW ле к'əт.
Вəгəр'йа мал мина к'ут,
Дит Wан п'ор'е həв вəдр'ут,
Бь ч'ер'а, бь э'китйа,
Һəр йəки Wа дьо'р'йа:
— Чь бькьм тö мəзьни,
Мə мерəк Wəкə мьни,
Зар' жь мьн т'öнə, р'астə,
Ле нəкə кастə-кастə.
Дьнhер'и əз həмлəмə,
Салкə дьн Wəкə тəмə,
Зə'ф жи тö хWəй зар'и,
Ле сəр мьн qə нəqар'и.
—Гəвəз, р'əш qəре тö бьqəли,

Тö щида бьви хWəли,
Тə нəго əW мəзьнə,
ХWəй зар'о у хWəй жьнə,
Ча həр'ьм Wи бьстиньм,
Qара hеWие hьлиньм.
— Те кəр'би йан на, пире,
Зьман qəлəWе жире,
Йан на Qəймəз əз hинкьм,
Тə мал дəрхьм, кəWкикьм.
ƏW дəнга бəр гöhа к'əт,
Самие нир к'ьшанд р'ьhəт,
Кəта те həбу таqəт,
К'елəке кəрд жьна к'əт,
К'öтан, к'öтан хWə жи к'əт.

4

Бəрбанга к'ур hе тари,
Дəст нə шушти, хöрини,
Р'еда ажот га у щот,
ХWə у калар'а дьгот:
— Чь йəк hатə сəре мьн,
МалWеране хWəй дö жьн,
Мьн нəма ськəт, qəWат,
Т'əшqəлə р'асти мьн hат.
Һəй, həвално, гöh бьдьн,
Дəрде гьран həр дöжьн,

К’е ньфьр’а к’е дькә,
Бе һәр’ә дӧ жьн бькә.
Һәй гӧһдарбьн һәвал, һогьр,
Дәрде гьран һеԜи дӧ жьн,
Мьн дит әw дәрд шәԜат, агьр,
Ә’вд у исан, баԜәр бькьн.

1960

СӘРӘЩӘМ

Пешиме дәwра шайе 3
Диләк 6
Бона пьрса р’аст у һәq 7
Ԝәтән ширьнә 10
Әз у гӧл 12
Баве мьн 13
ЛаԜко 14
Зәри 15
Бьһар тинә 16
Эвар ль зоме 18
Сәбьр у к’очәк 20
Гӧһдреже ә’сьлзадә 23
Хәзуре к’ефхԜәш, бука бе зьман 25
ҺеԜи кӧ һәйә 28
МалԜеране хԜәй дӧ жьн 29

O P
BRITISH MUSEUM
7 68
B AUG M

Р'ьзалие Р'əшид

Бəрбь тəве

Р'едактор у коректора контрол Э. У. БƏК'ОЕВА
Шькьлк'еш Л. МАНАСАРЙАН
Р'едакторе бəдəWəтйе АН. ГАСПАРЙАН
Р'едакторе техникйе ОН. П'АНИКЙАН

ВФ 10565 Тəмбə 466 Тираж 500

Кагʼəз 70×108 1/32 Бəлге мəнгəне 1,25
Бəлге нəширəте 1,1
Бона нəшьре һатйə спартьне 18. III с. 1964
Бона чапкьрьне һатйə qолкьрьне 29. V с. 1964
Qимəт 6 к.

Нəшьрхана № 1 йа сəрWертийа сəнайа полиграфейə сəрəкейе комитеа пресаейə дəWлəте, йа Совета Министред Республика Əрмəнистанейе Советиейə Сосиалистие
Ереван, соqаqа Алавердйан № 65, с. 1964